

پناهیان: آیه ۱ و ۲ / غیبت کردن به اندازه آدم خواری زشت است / غیبت کننده اگر توبه کند، آخرین کسی است که وارد بهشت خواهد شد / تنها ولی خدا که سالها پس از شهادت، از او بدگویی می کردند

حجت الاسلام و المسلمین پناهیان، شبهای ماه مبارک رمضان و در طول برگزاری نمایشگاه قرآن، حدود ساعت ۲۲:۳۰ در مصلى بزرگ امام خمینی(ره)، با موضوع «سبک زندگی با نگاهی به سوره حجرات» سخنرانی می کند. علاقمندان می توانند می توانند این سخنرانی را هر روز ساعت ۱۳:۳۰ بر روی موج اف ام ردیف ۱۰۰ مگا هرتز از رادیو قرآن بشنوند. در ادامه گزیده‌ای از مباحث مطرح شده در چهاردهمین جلسه را می خوانید:

عزت و آبرو یکی از انگیزه‌های تعیین سبک زندگی است / نباید برای کسب آبرو پیش دیگران، رفتار خود را تغییر دهیم

عزت و آبرو یکی از انگیزه‌های تعیین سبک زندگی برای ماست، ما باید سبک زندگی خود را عزتمندانه انتخاب کنیم ولی مراقب باشیم که اسیر عزت طلبی و آبرو طلبی پیش دیگران نشویم. انسان باید عزت و آبروی خودش را حفظ کند ولی به خاطر اینکه پیش دیگران آبروی بیشتری کسب کند، نباید رفتار خودش را تغییر دهد.

یکی از دلایل انتخاب سبک زندگی در جزئیات مختلف، عزت و آبروی است که می‌خواهیم پیش دیگران داشته باشیم لذا باید مواظب چند مسأله باشیم:

اولاً اگر زیاد دنبال عزت و آبرو پیش دیگران باشیم، آسیب‌هایی دارد. مثلاً اینکه ما را متظاهر و ریاکار بار می‌آورد و ما را وادار به دروغ گفتن می‌کند. حتی می‌تواند باعث شود که دیگران را مسخره کنیم.

ثانیاً اگر دنبال عزت و آبرو هستیم، پیش آدم‌های بد دنبال عزت و آبرو نباشیم این خودش بیچارگی‌های زیادی به دنبال خواهد داشت و این یک میل شیطانی است که انسان وقتی آدم لامذهبی می‌بیند دوست دارد عزت و آبروی خودش را پیش او حفظ کند ولی زیاد دنبال کسب آبرو پیش آدم‌های مذهبی نیست. چون افراد مذهبی دیگران را مسخره نمی‌کنند ولی غیرمذهبی‌ها دیگران را مسخره می‌کنند لذا آدم برای اینکه از مسخره شدن توسط غیرمذهبی‌ها نجات پیدا کند دوست دارد پیش آنها عزت و آبرو پیدا کند.

به خاطر حفظ آبرو و عزت خود، از دین کم نگذاریم

ثالثاً اگر خواستیم عزت و آبروی خود را حفظ کنیم، نیت‌مان این باشد که خدا دستور داده است عزت خود را حفظ کنیم و در محدوده دستورهای الهی عزت و آبروی خود را حفظ کنیم. مثلاً اگر در جمع غیرمذهبی‌ها هستیم، نگوییم: «اگر الان من بلند شوم و نماز اول وقت بخوانم آبرویم می‌رود!» مراقب باشیم که هیچ وقت به خاطر آبرو و عزت خودمان از دین کم نگذاریم. اگر کسی به خاطر آبرو و عزت خودش از دین کم بگذارد، خدا آبرو و عزت او را از بین می‌برد.

بعضی‌ها که توانایی اثبات خود را ندارند، با تخریب دیگران می‌خواهند آبرویی به دست آورند

بعضی‌ها به خاطر عزت خودشان، سعی می‌کنند دیگران را خراب کنند. اینها خیلی دوست دارند نزد دیگران آبرویی به دست بیاورند ولی چون نمی‌توانند اعتبار و آبروی کسب کنند، سعی می‌کنند به اعتبار و آبروی دیگران لطمه بزنند. این مسأله همه‌جا وجود دارد. در عالم سیاست هم همین‌طور است. وقتی به روزنامه‌ها، سخنان احزاب و کانندها نگاه می‌کنیم می‌بینیم که همین مسأله وجود دارد.

بعضی‌ها خودشان توانایی‌ها، ایده‌ها و عرضه‌هایی دارند و می‌توانند عرضه خود را نشان دهند و خودشان را به دیگران ثابت کنند. ولی بعضی‌ها که نمی‌توانند خودشان را ثابت کنند رقباى خود را خراب می‌کنند. بعضی‌ها روحیه‌ای دارند که انگار مجبور هستند خانه خود را بر خرابه‌های دیگران سوار کنند. مثلاً به یک مدیر کل می‌گویند: گزارش کار بده! می‌گوید: شما که نمی‌دانید وقتی من پُست را تحویل گرفتم اینجا چه وضعیت خرابی داشته و چگونه بوده است! یعنی به جای اینکه هنر خودش را نشان دهد دیگران را تخریب می‌کند.

به جای عیب‌جویی، دنبال حُسن‌های دیگران باشیم

خداوند در سوره حجرات می‌فرماید: دیگران را مسخره نکنید، چه بسا آنها از شما بهتر باشند «لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَى أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ» (حجرات/۱۱) و این قدر از همدیگر عیب‌جویی نکنید «وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ» یعنی در میان خودتان مدام دنبال عیب‌های همدیگر نروید. چقدر خوب است که انسان دنبال حُسن‌های دیگران باشد. حتی اگر عیب کسی الان در ذهن ما آمده است و از عیب او ناراحت هستیم ولی علی‌رغم میل خودمان رفتار کنیم و از حُسن او سخن بگویم.

انسان اگر عیب‌جویی نکند خیلی می‌تواند بر روی دیگران تأثیرگذار باشد. حتی در بین آدم‌های عیب‌ناک هم اگر عیب‌جویی نکنیم می‌توانیم دل آنها را ببریم.

دیگران را با اسم و لقبی که دوست ندارند، صدایشان نزنید

خداوند در ادامه می‌فرماید: با لقب‌های بد همدیگر را صدا نزنید. «وَلَا تَنْابِرُوا بِالْأَلْقَابِ» و بعد می‌فرماید: «بِئْسَ الْإِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ» یعنی این خیلی بد است که بر روی افراد بعد از اینکه ایمان آوردند، عناوین و القاب بد بگذارید و عنوان زشتی که مربوط به دوره قبل از اسلام او بوده به او نسبت دهید. چون در صدر اسلام وقتی کسی از دیگری ناراحت بود یا از او بدش می‌آمد، او را با اسامی و القاب بدی که قبل از اسلام به آن مشهور بود، صدا می‌زد.

این آیه وقتی نازل شد که برخی از زنان مسلمان از یک زن تازه مسلمان بدشان آمده بود و وقتی می‌خواستند او را مسخره کنند با طعنه به او خطاب کردند: «ای دختر یهودی!» این آیه می‌فرماید که دیگران را مسخره نکنید و اسمی بر روی او نگذارید که او دوست ندارد. «فَإِنَّهَا نَزَلَتْ فِي صَفِيَّةَ بِنْتِ حَيْبَةَ بْنِ أَخْطَبٍ، وَ ... كَانَتْ تُؤَدِّيَانَهَا وَ تَشْتَمَانَهَا وَ تَقُولَانِ لَهَا يَا بِنْتَ الْيَهُودِيَّةِ، فَشَكَتْ ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ...؛ تفسیر قمی/ج ۲/ص ۳۲۱

آیه ۱۲ / دربارهٔ دیگران نه گمان بد بزنیید و نه تجسس کنید / گویا اسلام بیشتر طرفدار گنهکاران است تا مؤمنین!

- خداوند در آیهٔ بعدی می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ» (حجرات/۱۲) ای مؤمنین، از بسیاری از گمانه‌زنی‌ها دربارهٔ دیگران بپرهیزید، زیرا بعضی از گمانه‌ها گناه هستند. چرا خودتان را عادت می‌دهید، با گمانه‌زنی دربارهٔ دیگران قضاوت کنید و در مورد آنها سخن بگویید؟
- در اینجا بعضی‌ها ممکن است بگویند: ما نمی‌خواهیم گمان بزنییم، بلکه می‌خواهیم ببینیم واقعیت چه بوده، لذا در مورد او بررسی و تجسس می‌کنیم تا ببینیم واقعیت چه بوده است! لذا خداوند در ادامه می‌فرماید: «وَلَا تَجَسَّسُوا» یعنی در مورد دیگران تجسس هم نکنید.
- وقتی در این آیات دقت می‌کنیم به این نتیجه می‌رسیم که گویا اسلام بیشتر طرفدار گنهکاران است تا مؤمنین! چون نه اجازه می‌دهد که در مورد گنهکاران گمانه‌زنی کنیم و نه اجازه می‌دهد تجسس کنیم. لذا سفارش شده است که اگر دیدید کسی گناهی انجام داد، فردای آن روز نباید به چشم یک گنهکار به او نگاه کنید بلکه باید پیش خود بگویید، حتماً او همان دیشب توبه کرده است.

خداوند برای نشان دادن زشتی غیبت، آن را به خوردن گوشت مرده تشبیه می‌فرماید / آدم‌خواری در همهٔ دنیا قبیح شمرده می‌شود

- خداوند در ادامه می‌فرماید: «وَلَا يَتَّبِعْ بُغْضُكُمْ بَعْضًا أَيْحُبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ» و غیبت همدیگر را نکنید، آیا شما دوست دارید گوشت برادر مردهٔ خود را بخورید؟! آیا از این کار بدتان نمی‌آید؟
- در اینجا خداوند برای نشان دادن زشتی غیبت، آن را به خوردن گوشت مرده تشبیه می‌فرماید. در قرآن کریم به ندرت اتفاق می‌افتد خداوند این‌طوری انسان را از گناه نهی کند. در واقع خداوند با این تشبیه، شدت زشتی و پلیدی غیبت کردن را به ما نشان می‌دهد. اینکه کسی گوشت انسان دیگری را بخورد معمولاً به او می‌گویند «آدم‌خوار» و لذا خداوند در این آیه می‌فرماید: «مگر شما آدم‌خوار هستید؟!»
- آدم‌خوار بودن آن‌قدر قبیح است که در همهٔ جهان به عنوان یک اصل مسلم پذیرفته شده است که این عمل بسیار زشتی است.
- چندی پیش تصاویر یکی از تروریست‌های سوریه منتشر شد که درحال خوردن قلب یکی از کشته‌شدگان مظلوم سوریه‌ای بود. بعداً آقای «پوتین» خطاب به آمریکایی‌ها گفت: شما دارید در سوریه به تروریست‌هایی کمک می‌کنید که آدم‌خوار هستند! آقای پوتین با این سخن، دول غربی آمریکا و اروپا را سرزنش و منکوب می‌کند که چرا به آدم‌خوارها کمک می‌کنید.
- اصحاب پیامبر اکرم(ص) دربارهٔ سیرهٔ حضرت نقل کرده‌اند که: وقتی رسول خدا(ص) در بین ما می‌نشستند، اگر ما از دنیا سخن می‌گفتیم حضرت با ما همراهی می‌کردند و از دنیا سخن می‌گفتند. اگر ما از خوراکی‌ها سخن می‌گفتیم حضرت نیز از خوراکی‌ها می‌گفتند اگر از قیامت سخن می‌گفتیم حضرت نیز از قیامت سخن می‌گفتند. یعنی انعطاف‌پذیر بودند و کاملاً با ما همراهی می‌کردند. اما اگر غیبت می‌کردیم ناراحت می‌شدند و جلوی ما را می‌گرفتند.

- در مورد حضرت امام(ره) نیز نقل شده است که فرزندان خودشان را جمع می‌کردند و برخی از گناهان بزرگ را نام می‌بردند و از آنها می‌پرسیدند آیا گناهی مانند زنا و ... بد است؟ فرزندان پاسخ می‌دادند بله همهٔ اینها بد است. بعد می‌فرمود: غیبت از همهٔ اینها بدتر است.

شان نزول آیهٔ پیامبر(ص) به دو نفر از اصحاب فرمود: شما گوشت سلمان و اسامه را خوردید!

- شان نزول آیهٔ کریمهٔ فوق (دربارهٔ غیبت) این است که دو نفر از اصحاب رسول خدا(ص) که ظاهراً در حال انجام وظیفه یا مأموریت خود بودند، به سلمان فارسی گفتند ما گرسنه هستیم، برو و از خزانه‌دار پیامبر(ص) چیزی بگیر و بیآور تا ما بخوریم. سلمان هم پیش خزانه‌دار یا مسئول تدارکات مسلمان (اسامه بن زید) رفت و گفت چیزی داری که برای آنها ببرم؟ اسامه گفت چیزی ندارم. سلمان هم دست خالی برگشت و گفت چیزی برای خوردن نبود. وقتی سلمان از نزد آن دو نفر برگشت آن دو شروع کردند به غیبت کردن و در مورد اسامه گفتند که آدم بخیلی است و در مورد سلمان گفتند: سلمان را اگر بر سر یک چاه پُر آب بفرستیم، چاه خشک خواهد شد!
- آن دو نفر برای کاری نزد پیامبر(ص) رفتند. حضرت به آنها فرمود: آثار گوشت خوردن را در دهان شما می‌بینم. آنها گفتند: ما اصلاً امروز گوشت نخوردیم. حضرت فرمود: چرا! گوشت سلمان و اسامه را خوردید. (فی قولِهِ تَعَالَى وَ لَا يَتَّبِعْ بُغْضُكُمْ بَعْضًا نَزَلَ فِي رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صِ اغْتَابَا رَفِيقَهُمَا وَ هُوَ سَلْمَانُ بَعَثَهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ص لِيَأْتِيَهُمَا بِطَعَامٍ فَبَعَثَهُ إِلَى أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ وَ كَانَ خَازِنَ رَسُولِ اللَّهِ ص...؛ مستدرک الوسائل/ج ۹/ص ۱۲۳)

غیبت‌کننده اگر توبه کند، آخرین کسی است که وارد بهشت خواهد شد

- امام صادق(ع) می‌فرماید: «خداوند متعال به حضرت موسی(ع) وحی فرمود: غیبت‌کننده اگر توبه کند، آخرین کسی است که وارد بهشت خواهد شد. و اگر توبه نکند اولین کسی است که وارد جهنم می‌شود: اَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَى مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ عِ الْمُنْتَابِ هُوَ آخِرُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِنَّ تَابَ وَ إِنْ لَمْ يَتُبْ فَهُوَ أَوَّلُ مَنْ يَدْخُلُ النَّارَ» (مصباح الشریعه/ص ۲۰۵)
- متأسفانه بعضی‌ها وقتی می‌خواهند از کسی غیبت کنند اول با استفاده از مسائل شرعی بهانه‌هایی می‌آورند و او را «جایز‌الغیبه» می‌کنند و بعد با خیال راحت از او غیب می‌کنند!! گاهی برخی از آدم‌های مذهبی که می‌دانند غیبت کردن خیلی قبیح است، بهانه‌هایی می‌تراشند و به نوعی غیبت را برای خود مجاز می‌کنند و وقتی می‌خواهند بهانه‌تراشی کنند ممکن است چنان نسبت به آن بندهٔ خدا سخن بگویند که دیگر هیچ خوبی‌ای برای او باقی نگذارند.

علی(ع) تنها ولی خدا بود که سال‌ها بعد از شهادت از ایشان بدگویی می‌کردند

- امیرالمؤمنین(ع) تنها ولی خدا بود که سال‌ها بر منابر علیه او حرف زدند، مسخره کردند، به او دروغ بستند و از او بدگویی کردند. امام حسن(ع) را به شهادت رساندند و بدنش را تیرباران کردند ولی بعد از شهادت علیه او بدگویی نکردند. امام حسین(ع) را قطعه قطعه کردند اما بعد از شهادتش علیه او چیزی نگفتند.
- امیرالمؤمنین(ع) چقدر بغض و کینه در دل منافقان ایجاد کرده بود که تا سالیان طولانی بعد از شهادتش دست از بدگویی پشت سر او برنداشتند. علی(ع) هرچقدر دل دوستانش را برده بود، در مقابلش، بغض در دل دشمنانش ایجاد کرده بود و این بغض در طول تاریخ بی‌نظیر است. ما با چقدر دوست داشتن علی(ع) می‌توانیم آن بغض‌ها و کینه‌ها را جبران کنیم....

